

ÚVODNÍK

Generální metafora

Je několik kletotů staré čínské literatury. Já se teď začetla třeba do *Velkého učení*. To je – podle vyjádření vydavatele tohoto díla – vhodné chápat jako „generální metaforu a symbolický imperativ jednoho velkého etického vyznání a gesta..., které pronikly do základů vzdělanosti a výchovy, do filosofie i poetiky.“

K *Velkému učení* napsal předmluvu pan Zhu Xi už roku 1189. Ten byl posmrtně r. 1207 obdařen titulem Vévoda kultury, Vévoda literatury. V tehdejší oficiální laudatiu se říká: *Literatura mu nebyla estetickou, její cena nebyla v ní samé, literatura mu byla nástrojem poznání řádu světa a porozumění sobě samému.*

Můžeme oponovat, že zapojuje literaturu do služby, užívá ji v souvislosti s cestou, která byla definována jako pouť k humanitě; avšak i kdybychom přijímali z písemnictví jen poselství estetiky, ostatní složky na člověka působí přinejmenším bezděčně. Tento vliv není zanedbatelný, u prózy dokonce značný – to spisovatelé vědí, a proto hledají formy, jak zasáhnout člověka, aby se z něho stal příjemce literatury, tedy čtenář.

Ani Obec spisovatelů nerezignuje na toto poslání. Chce se mi proto napsat

malé laudatio na její činnost, neboť nyní opět nabírá na intenzitě, prosazuje literaturu na mnoha frontách. Přitom to s ní dobře nevypadalo.

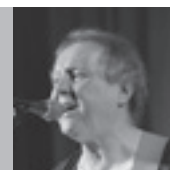
Zemřel šéfredaktor a zanikl časopis *Dokořán*, rezignoval webmaster a dlouho nebyl funkční web, odešla erudovaná tisková mluvčí a zdálo se, že je amen, unavil se tým *Ceny Miloslava Švandrlíka*, a bylo namále... Opak je pravdou. Web pod vedením Františka Tylšara pracuje na plné obrátky, *Noviny Obce spisovatelů (NOS)* v rukou Dušana Spáčila mají přitažlivou podobu; nový tým vedený Jaroslavou Pechovou a Luborem Falteiskem je uprostřed příprav *Ceny Miloslava Švandrlíka*. Zmátořilo se vedení Obce spisovatelů, které podniká oficiální kroky na počátku každé činnosti a širší kolektiv Rady.

Začala jsem větami o staré čínské literatuře, je třeba uzavřít a potvrdit, že se pan Zhu Xi v jádru nemýlil. Literatura kromě jiného učí poznávat řád světa. Jak říká *Velké učení*: *ve státě, který má cestu, slova postačí k úspěchu, ve státě, který cestu nemá, mlčení postačí k přežití.* Přezívat, mlčet? To už leckde bylo.

Lydie Romanská

Čtenář, který má NOS

Zpěvák Luboš Pospíšil, rozhovor s tímto interpretem – a čtenářem – najdete na straně 3

SOUTĚŽ

Kdo naváže na Bočka, Svěráka a Macka?

Obec spisovatelů ČR vyhlásila nový ročník prestižní literární Ceny Miloslava Švandrlíka, soutěže o nejlepší humoristickou knihu. Do soutěže se přijímají publikace českých autorů poprvé vydané v kalendářním roce 2018. Romány, povídkové soubory a další prozaické žánry mohli přihlásit nakladatelství nebo sami autoři do 15. září 2019.

Cena Miloslava Švandrlíka byla poprvé udělena v roce 2012, na prvním místě se tehdy umístil román *Evžena Bočka* Poslední aristokratka. O rok později zvítězil Zdeněk Svěrák se svou knihou *Po strništi bos* a v roce 2014 vyhrála kniha Rudolfa Křesťana: *Proč*

nemám pistoli. V loňském roce triumfoval bývalý politik Miroslav Macek, který do soutěže přihlásil svůj román *Saturnin se vrací*, navazující na populárního Saturnina Zdeňka Jirotky.

Také letos bude vítěze vybírat pětičlenná porota. Do jejího čela byl vybrán autor detektivek, vtipných povídek a knih pro mládež Lubor Falteisek. Vítěz, který kromě diplomu obdrží i finanční odměnu, bude vyhlášen 6. prosince 2019 na slavnostním matiné ve Slovenském domě v Soukenické ulici v Praze. Cenu laureátovi předá klasik české literatury Vladimír Páral.

(ds)

NÁŠ TIP

NOVÉ KNIHY členů Obce spisovatelů

Jindřich Malšínský: *LASKAVÉ POHÁDKY Z 21. STOLETÍ*. Deset pohádkových příběhů.

Ilustrace: Lenka Lisovik. Nakl. ŽÁR. Ladislav Beran: *KRIMINÁLNÍ PŘÍBĚHY ZE STARÉHO PÍSKU*. Četnické povídky.

Nakl. MOBA. František Niedl: *ROZERVANÉ KRÁLOVSTVÍ*. Historický román z doby Jana Lucemburského. Nakl. MOBA.

František Uher: *PRAVDĚPODOBNÝ PŮDORYS RYSA*. Básnická sbírka. Nakl. PERISKOP.

Miroslav Skačáni: *POVÍDKY VESELÉ I VÁŽNÉ II*. Soubor

povídek. Nakl. PSYCHART. Ladislav Beran: *KRIMINÁLKA V OFSAJDU*. Krimipovídky ze současných jižních Čech. Nakl. MOBA.

František Niedl: *PACH KRVE*. Historický román ze středověku. Nakl. MOBA.

Olga Novotná: *SKÁČE BLECHA ZVESELA*. Verše pro děti s ilustracemi Jany Kobrové. Nakl. ANAHIT.

Jana Maternová Burčíková: *ŠKOLA NA KRAJI MĚSTA*. Román. Nakl. OFTIS.

Jan Bauer: *SPIKLENCI OBRUČE A KLADIVA*. Napínávací historická detektivka. Nakl. MOBA.

Sezóna 2018–19 v kontaktech Obce spisovatelů ČR a Spolku slovenských spisovatelů:

Říjen 2018 – Knižní veletrh Havlíčkův Brod: prezentace jubilejní publikace *Refrény času*: předseda SSS M. Bielik, editor nakladatelství SSS J. Tazberík, šéfredaktor Lit. týždenníka Š. Cifra. (Fin. zajištěno SSS a osobním pozváním místopředsedkyně OS.)

Březen 2019 – návštěva Moravskoslezského kraje a vystoupení na Knižním festivalu v Ostravě: Š. Cifra, J. Tazberík, O. Nagaj, P. Mišák – účastníci antologie SSS *Básníci 2018*. (Fin. podpořili: OSČR, osobně místopředsedkyně OS, Opavská kulturní organizace, Obecní dům, Dům umění Opava, Památník Petra Bezruče.)

Duben 2019 – Tatranská literární jar, společné besedy na podtatranských školách – zástupci OSČR (T. Magnusek, L. Romanská, M. Marboe, M. Blahynka) a zástupci SSS. (Fin. zajistil SSS.)

Květen 2019 – vzpomínkové oslavy věrozvěstů Cyrila a Metoděje v Bělehradě – místopředsedkyně OSČR. (Fin. zajistilo Sdružení spisovatelů Srbska, cestovně L. Romanská.)

Červen 2019 – Kongres Slovan-ských matic v Martině a Slovensná jar – M. Blahynka a místopředsedkyně OS. (Oba členové OS jsou zároveň mimoř. členy SSS. Fin. zajistil SSS.)

lrl

MEZI PŘÁTELI

Spíš vyznání než referát

Na rozdíl od básníka a esejisty, jehož si vážím a jehož názory jsou mi blízké, nemyslím, že existence Matic slovenské je už anachronismus, protože slovenské Slovensko má už svůj stát, který hájí národní zájmy. Stačí na to? A v jiných zemích, převážně nebo třeba jen částečně slovenských, už opravdu není třeba matiční aktivity, jsou-li tam práva včetně práv menšin ústavně zaručena, je tomu podobně? O tom pochybuju. Což agresivní globalizace nedegraduje národní hodnoty na pouhý folklor? Kongres slovan-ských Matic, konaný v červnu v Martině, kde Matica slovenská sídlí, přesvědčil mě, že potřeba hájit a podporovat národní identitu je v čase globalizace naléhavější než mnohdy dřív a je třeba konat, než bude pozdě. Než různí lokajčkové světovosti přesvědčí slovenské národy, jak se to děje už u nás, že vlastně Slovany ani moc nejsme, že jsme geneticky tak trochu Keltové, Germáni atd. Na kongrese slovan-ských Matic a slovenském galavečeru poezie mi bylo dobře. Tomu se nedivím. Narozen z českých, přesněji moravských rodičů z Moravského Slovenska, ještě navíc v Ružomberku, jsem trochu i Slovák, byť jako ctitel Vančury, Biebla, Wolkera, Nezvala, Seiferta, V+W, Kainara, Kuběny, Veselského (a mnoha ještě žijících a píšících českých básníků) jsem Čech jako pole-
no, mám všechny negativní vlastnosti

svého národa, vlastnosti, s nimiž se přeli a prou čeští básníci, ale i jednu snad pozitivní, totiž kritičnost a skepsi. Nad čím jsem však v matičním Martině uvažoval, byl obdiv a srdečné přijetí, jehož se tam dostávalo od básníků, esejistů, prozaiků, novinářů Lydie Romanské. Jako by byla ještě víc jejich než mé nedružné já. Když recitovala na tom galavečeru slovenské a slovensky psané své verše za zbožné pozornosti plného sálu Komorního divadla a strhl se pak dlouhý potlesk, vybavily se mi dvě věty z Vančurova *Útěk do Budína*: „O tuto prostotu, o tuto srdečnost jsou Slované lepší. Proto našli zalíbení v Janě,“ české dívce v románě Vančurově uprchlé do Budína a pak na Slovensko a Slovenskem unešené. Proto *Léta Páně 2019* našli Slované zalíbení v Lydie. Na rozdíl ode mne je bytostně prostá a srdečná a družná. Družností nemyslím vy-
sedávání a hlahol v českých pivních hospodách a v moravských vinných sklípčích, skutečná družnost je mně jen jiné jméno pro přejnost, jaká nám v závistivě soutěživých Čechách chybí. U nás se žárlí a závidí, v horších případech pomlouvá a podráždí. Když vyjde dobrá kniha, na Slovensku se neméně soutěživí autoři z úspěchu svého kolegy těší, radují, a když blahopřejí, není to pustá formalita, ale přejnost. Máme se čemu učit, učit, učit... (mb)

Zeyerův hrnek v mladých rukou

Do slunečného a pohodového dubnového dne startoval v pořadí 23. ročník Zeyerových literárních Vodňan, který již tradičně připravuje tamější městská knihovna a galerie za podpory města a Jihočeského klubu Obce spisovatelů. Z jižních Čech byla také většina literátů, kteří se po krátké rozpravě a pohoštění v prostorách knihovny rozešli na besedy do tříd vodňanských základních a středních škol. Tato setkání se známými knižními autory jsou mezi žáky oblíbená nejen díky neotřelé formě osobního kontaktu, ale i proto, že se tak dozví řada zajímavostí ze světa literatury, které se v učebnicích nevyskytují.

Na odpoledne byl pak pro účastníky Zeyerových Vodňan připraven autobusový výlet se zasvěceným výkladem během cesty, jehož cílem byl zre-
novovaný zámek Mitrowicz v blízkých Kolodějích. Jako každý rok pak závěr celodenní akce patřil komponované-
mu literárnímu večeru pro veřejnost v městské galerii. Nesporně potěšují-

cím překvapením bylo úvodní vystoupení mladičkových talentů zdejší hudební školy, po němž následovalo očekávané předávání literárních ocenění.

Za vybrané knihy vydané v loňském roce si tradiční Zeyerův hrnek odnášeli mladý autor Jan Štifter, Jaromír Jindra a Hanka Hosnedlová. Třetím rokem se však uděluje také Bauerův literární pohár, určený autorům mimo Jihočeský kraj. Tentokrát byly předány poháry hned dva – a to Otomaru Dvořákovi a populárnímu autorovi historických románů Vlastimilu Vondruškovi. Přítomní spontánním potleskem odměnili nejen Vondruškův racionálně a emočně vyvážený projev, ale i velkorysé gesto, když finanční odměnu, kterou nastupující nakladatelství Rirego přiložilo k udělenému poháru, věnoval Jihočeskému klubu Obce spisovatelů. Literáti pak navíc ocenili i vstřícnost vedení a účast místostarosty Tomáše Bednařika na setkání i při předávání zmiňovaných cen. (hh)

REGIONY

Jubilejní dny poezie v Broumově

Středisko východočeských spisovatelů se připravuje na XV. Východočeský umělecký maratón, jehož součástí bude i nový sborník Střediska východočeských spisovatelů, množství besed a autorských čtení v knihovnách celého regionu, účast na knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě a řada dalších výstupů.

V jeho rámci se konají už několik let také Dny poezie v Broumově. Na ty letošní, už dvacáté, připravujeme výběrovou antologii poezie autorů, kteří se zúčastnili minulých deseti ročníků. Antologie zahrnuje okolo padesáti

básníků z Čech, Polska, Slovenska, ale i z Ruska, Ukrajiny, Litvy a Vietnamu. Žáci broumovských škol budou mít opět možnost setkat se zejména se zahraničními hosty festivalu; připravujeme setkání autorů i v jiných místech Královéhradeckého kraje.

Součástí Dnů bude samozřejmě také obvyklý sborník účastníků, tvůrčí dílny, zahajovací pořad v Broumovském klášteře, který se bude konat 18. 10. od 17 hodin a na který všechny zájemce o poezii srdečně zveme. Letos a sice 19. 10. jsme také pozváni na večer spojený s vystoupením autorů do Polska. (vk)

VÍTĚZOVÉ

Vavříny od Mobela

11. ročníku Mobelovy ceny za rok 2018 se zúčastnilo více jak sedmdesát autorů z České i Slovenské republiky. I úroveň došlých sbírek byla mimořádná. Z tohoto důvodu se Mobel rozhodl neudělovat pochvaly za jednotlivé básně, ale pouze ocenění za celé sbírky, které v průběhu celého roku průběžně přicházely. Mobelovu cenu za tento rok získaly Jaroslava

Málková za sbírku *Neopouštěj se, člověče* a Karla Erbová za sbírku *Vlnolamy*. Ocenění Mobelova kniha roku obdržel Jiří Žáček za sbírku *Café Robinson*, Zuzana Kuglerová za sbírku *Zakázaná zahrada* a Jakub Fišer za sbírku *Hlasy*. Celkem bylo oceněno 21 básnických knih. Kompletní seznam oceněných knih najdete na www.obecspisovatelu.cz. (am)

Se Šrutem nás dal dohromady Robert Graves

Zpěvák Luboš Pospíšil začínal v osmdesátých letech jako sólista legendárního C&K Vocalu, sdružení, které dokázalo dokonale spojit rockovou hudbu a básnické slovo. Poezii ve spojení s rockem zůstal věrný až do dneška, kdy koncertuje a točí desky se skupinou SP. Poznávací značka – Šrutovy texty, naléhavý přednes a výborný bigbeat.

Co teď čtete?

Nedávno jsem hrál ve Vesnickém klubu u Václava Koubka v Chotěmicích. Bylo to příjemné – a tak jsem si doma den poté chtěl ještě oživit vzpomínky a začel jsem se po čase znovu do Vaškových povídek. A znovu jsem musel ocenit jejich humor a originalitu. Anebo jinak. Taky jsem se nedávno začel do knihy rozhovorů Renaty Červenkové s profesorem Pavlem Kolářem. Jednak proto, že se tam člověk potká s velmi přitažlivými názory na specifické léčebné postupy, ale taky proto, že člověk v letech hledá odpovědi na otázky, které mu klade jeho špatnou životosprávu pochroumané tělo.

Vzpomínáte na nejoblíbenější knihu svého dětství?

Já nikdy nebyl významným čtenářem – a v mládí jsem četl většinou tzv. dobrodružnou literaturu. Bavily mě verneovky a knížky o osidlování Dívokého západu nebo přímo o Indiánech. O něco později mě začaly zajímat jiné knihy – třeba mě fascinoval Golem Gustava Meyrinka.

A co poezie?

Poezii jsem se původně spíš vyhýbal, dával jsem přednost sportu a velké širé rodné lány mě jaksi nepřitahovaly. To se změnilo na gymplu, když jsme asi v deseti lidech recitovali Hrubínovu Jobovu noc a ve sborové recitaci jsme vyhráli okresní a pak i krajské kolo a dostali se až do finále Wolkrova Prostějova. Tam jsme už tak výrazně neuspěli, neboť jsme se před produkcí v nedaleké hospůdce lehce přemotivovali. Snad nejdůležitějším setkáním s poezií byla pro mě v roce 69 recitace veršů Václava Hraběte v podání Mirka Kovaříka. Pro nás gymnazisty to byla tenkrát naprostá bomba.

Vaše angažmá v C&K vás propojilo se zpěvákem, kapelníkem a legendárním textařem Láďou Kantorem. Jak jste spolu vycházeli?

Vztah s Láďou byl dobrý, kamarádský. Tedy někdy zcela pohodový (na fotbale či na houbách) jindy trochu problémový – hlavně když jsem z Vocalu odcházel, což mělo jistou logiku. Jeho texty jsem se ale prokousával poněkud obtížně. Bylo mně jasné, že režim jeho

práci nakloněn nebude, a tak jsem jeho skepsi chápal a sdílel. Jinak jsem to ovšem cítil v rovině osobní. Tam jsem se skepsi či depresí většinou nesouhlasil. Každopádně Láďova neústupnost a energie, s kterými vedl C&K Vocal, byly obdivuhodné. Potkávali jsme se ale pak i v době, kdy se už zpěvu a tvorbě nevěnoval a tam se naše vztahy ustálily v rovině výrazně nadstandardní.

Později jste spolupracoval s dalšími mimořádnými osobnostmi. Jak třeba vznikla spolupráce s Pavlem Šrutem?

Nejprve jsem pro sebe objevil verše Roberta Gravesa Příznaky lásky. Byly ve Šrutově překladu. Nadchly mě – i proto, že spíš než pouhý překlad to bylo nádherné přebásnění. Začali jsme se s Pavlem často setkávat – a já jsem do svého repertoáru zařadil nejen překlady, ale i jeho původní texty a básně. Podobně to bylo s mým dalším stálým spolupracovníkem Petrem Skoumalem. I s ním jsem se seznámil díky Gravesovi, kterého on měl také rád a pokoušel se ho zhudebnit. Později se autorsky hudebně přidal i Bohumil Zatloukal, a tak vznikl autorský tým, který se opíral asi o devadesát původních autorských textů.

V čem Vám Šrutovy texty vyhovovaly?

Pro mě jako autora hudby je zásadně důležité, abych se s autorem textů dobře znal. Abych se mohl ztotožnit s obsahem. Totéž platí i pro mou interpretaci. Na Pavlovi se mi taky líbilo, že ty písničky pro něj byly důležité – nebyla to jen nějaká vedlejší kolej jeho tvorby. Zajímalo ho i dění kolem koncertů, i moje problémy. Zkrátka byl to vnímavý a vlídný člověk. A ještě musím dodat, že vždy mě fascinovala Pavlova schopnost vést text v několika významových rovinách. Přitom obsah byl stále sdělný a srozumitelný. Myslím, že většina současných textařů teď jaksi netuší....

Kdysi se říkalo, že čeština není pro rockovou hudbu vhodná. Pak to výborní čeští textaři – básníci z větší části vyvrátili. Jistě skepse v tomto směru ale přetrvává. Co si o tom myslíte?

Pokud přijmeme pohled, rokenrol je životní názor, tak jazyk není rozhodující. Jistě, je to kultura spjatá s angličtinou, ale zpívat lze všelijak, dokonce i německy, což si u nás většina lidí snad ani neumí představit. Já v tomto směru předsudky nemám, odmítám jen východní hudební stereotypy a vždy tvrdím, že ruský rokenrol, to prostě nejde.

Dušan Spáčil

Trampský samizdat

Malou dodatečnou tečkou za stoletým jubileem českého a slovenského fenoménu jménem tramping je i letošní výstava s názvem Písmenka s vůní jehličí, která byla zahájena v prvním májovém pondělku v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích.

Výstavní expozici tvoří přehlídka tramského (a příbuzného) tisku, a to nejen oficiálně vydávané tituly, ale i někdejší samizdat. Dvacet panelů, tři velké vitrinové skříně a dvě vitríny nabízejí titulní stránky novin, časopisů a knih převážně s tramskou tematikou ze soukromých sbírek jihočeské publicistky členky rady Obce spisovatelů Hanky Hosnedlové, shromažďovaných více než pětadesát let. Ačkoliv je tato ukázka poměrně rozsáhlá, v žádném případě neobsahuje veškerou produkci s uvedenou tematikou z uváděných období. Zcela vynechána je tentokrát etapa prvo-republiková a rovněž poválečné roky jsou v dokumentaci zastoupeny jen spoře. Nejobsáhleji je pak mapována doba šedesátých až osmdesátých let, kdy se dostává ke slovu zejména samizdat. Vzpomenuty jsou tak zde nejen novinové, časopisecké, ale i sborníkové materiály rozmnožované opisem na stroji nebo tehdy oblíbeným, ale těžko dostupným cyklostylem, nechybí ani exponáty psané doslova ručně. Zajímavou formou byly i časopisy putovní, které putovaly od čtenáře ke čtenáři, přičemž v sestaveném řetězci znal každý jen toho, komu měl časopis po přečtení předat. Samizdatové sborníky v oné době zakázaných autorů byly přepisovány tak, že každý ze zapojených opisoval přes kopírák na průklepový papír část dodaného textu, který se potom kompletoval do svazků. V expozici jsou zastoupeny i časopisy exilové – z USA, Kanady, Austrálie... ale i tramské rubriky v celostátních denících či časopisech.

Posametová éra pak představovala v této oblasti doslovný boom, tramské časopisy a noviny rostly jako houby po dešti, ale postupem času se profilovala poněkud užší řada dosud trvajících periodik celorepublikových, regionálních, případně osadních, nemizí ani samizdat, i když nyní vydávaný již zcela bez rizika. Pozornost vzbuzují ručně vyráběné knihy s obálkami z látek či kůže anebo knižní tituly, jejichž autory jsou známé tramské osobnosti.

(hh)

Nezkrotný živel Alenka Vávrová

Před mnoha lety jsem uskutečnil jeden ze svých pořadů v Praze, ve vinárně Petit Chateau. Pozvání vystoupit se svými verši přijala františkolázeňská básnířka Alenka Vávrová. V okamžiku, kdy vstoupila, tak můj pečlivě připravený scénář večera mizel jako vše poblíž Vltavy při povodních v roce 2002.

...,miluju noc co noc / a ranní kupření / miluju Brouka / Kovařika i Mirka / miluju žluté třešně / a fialové hrušky / mezi klučičími žebírky

/ miluju / básnické večírky / To máte za to / teď a tady / v Petit Chateau / To máte za to // ještě jsem na tři tečky / zapoměla // No tak – TUMÁ-TE ...“

Ano, autorka je nezkrotný živel, který neničí, ale očisťuje. Lidi, věci a události. Lidi, věci a události vrací na svá původní (přirozená) místa! Snad jenom děti, blázni a básníci mají takovou moc.

„Báseň má stejně daleko / do středu kamene / jako do samého

středu / vesmíru / a jenom děti básníci a blázni / to vědí“

Každou svou sbírkou dokazuje, že by se dalo říci: Poezie, tvé jméno je Alenka Vávrová! Ale její patnáctá sbírka je ještě vášnivější, hořkosmutněveselejší a moudřejší než ty ostatní.

...,jak bych to všechno jedním vrzem shrnula? / Můj dávný miláčku – je to všechno na prd... / Naše ciferníky nám svorně fosforeskují / Tři čtvrtě na smrt...“

Ona ví, že Andělé maséři, kteří nám pofoukají kdejakou bolístku, nás moc neposunou. Ale ti trenéři (zlí jazykové je nazývají čerty), co nám podrazí nohy, abychom se naučili znovu vstávat, co po nás házejí blátem, abychom se nezapomněli mýt, co na nás sesílají různé zdravotní problémy, abychom si vážili zdraví, ti nás dostávají do formy (tedy, pokud to přežijeme)! To se to potom píše!

(am)

REGIONY

Umění nás spojuje

Obec spisovatelů ČR se spolupodílela na mezinárodní akci „Beskidy 2019“, kterou organizovali polští básníci žijící ve Velké Británii. V loňském roce účastníci z Velké Británie, Polska, Slovenska a České republiky navštívili města v Polsku a na Slovensku, kde proběhla řada poetických setkání spojených s autorským čtením.

Hlavním bodem české části byl seminář, který proběhl v sobotu 4. května 2019 v kavárně Duše v peři s příznačným názvem „Umění nás spojuje“. Ivo Harák, Miloš Kodejška, Věra Kopecká, Antonín Šícha a František Všeticka ve svých deseti minutových příspěvcích erudovaně vysvětlili souvislosti uměleckých

směrů, nutnosti vzájemného poznávání nejen mezi jednotlivými druhy umění, ale zejména mezi národy. Jednotlivá vystoupení byla oddělována hudebními předěly polského hudebníka Remigiusze Juskiewiczze, jehož doprovázel portugalský kytarista Rui Garcia. V druhé části pořadu zazněly verše polských básníků Doroty Górzynské, Bernadetty Krawiec a Alekse Wrobela (hlavního organizátora akce „Beskidy 2019“).

Co jsem si z tohoto pořadu odnesl já, moderátor? Zjištění, že Poláci mluvili polsky, Češi česky, přesto nebylo potřeba překladatele, protože: Umění nás spojuje!

(lm)

VÍTĚZOVÉ

Rekordní snůška Řehečské slepice

Vyhlášení výsledků 18. ročníku literární soutěže Řehečská slepice proběhlo v Knihovně Václava Čtvrka v Jičíně. Letošní ročník literární soutěže byl věnován tématu zdravotnictví a přilákal rekordní počet soutěžících. Přišly práce od čtyřiapadesáti autorek a autorů. Porota měla napilno, musela posoudit celkem osmdesát čtyři příspěvky: sedmadvacet v poezii, čtyřiačtyřicet v próze a třináct v písňových textech.

„Rozhodování bylo tentokrát mnohem složitější, neboť názorový rozptyl poroty byl poměrně velký,“ uvádí hlavní organizátor soutěže a člen poroty MUDr. Václav Franc, „záraveň jsem rád, že jsme se shodli

na hlavní ceně pro absolutního vítěze,“ dodává ještě. Hlavní vítězkou se stala MUDr. Veronika Miškaříková se svou povídkou *Naše eldéenka*.

Letošní vyhlášení, stejně jako téma soutěže se neslo v duchu zdravotnickém s názvem *Proměna primáře Kafky*. Václav Franc jako primář psychiatrie opět nezklamal. V průběhu odpoledne se proměnil v Ester Ledecovou a spolu se zdravotní sestrou, již ztvárnila ředitelka Knihovny Václava Čtvrka v Jičíně, Mgr. Jana Benešová, předvedl publiku hlavní rozdíl mezi pacientem a lékařem psychiatrické léčebny. Po proměně ve zlatou olympioničku totiž ztratil klíče...

(eč)

FEJETON

Smíření – úžasný krém proti vráskám

Kněz a spisovatel André Daigneault ve svém uvažování o stárnutí a smrti vymyslel formulaci, která je působivým sloganem: *Smíření – úžasný krém proti vráskám*. Všichni víme, že právě ono smíření je velmi důležité. Je třeba dokázat se s různými ztrátami v průběhu života srovnat. Nejprve musíme opustit dětství a vstoupit do času dospělosti. Bolí to. Někomu se nechce převzít břemeno odpovědnosti, novou fázi odkládá, jak nejdéle je to možné. Rád by zůstal *mamánkem*, který je opečováván, má doma servis a může se po libosti bavit. Nezávazně, bez hranic. Sám se nemusí o nikoho starat, jen o své záliby.

Opustit mládí a vejít plným krokem do středního věku, to je rovněž obtížný proces. Bilancování bývá hořké. Nejde v žádném případě o proměnu zcela bezbolestnou, jako bezbolestná nemůže být ani demokracie. Vždyť ani povinnost se neobejde bez bolesti. A přece umět se oprostit znamená setrást bolest, dostat se nad ni, zmoudřet a nelpět na svých nezralých představách. Nesnažit se uměle omladit, nešílet s dietami a plastikami. Vnitřní smíření, přijetí role je opravdu balzámem pro duši i tvář.

Všichni známe lidi i velmi vysokého věku, kteří mají šarm, důvtip, vyzáruje z nich klid. Jejich vrásky

smíchu jsou příjemné. Ve tváři nacházíme harmonii, zračí se v ní vnitřní světlo. To je patrné na fotografii devadesátiletého Alberta Schweitzera nebo stejně starého kněze a básníka Miroslava Matouše. Antická moudrost praví: *Vzdělání je nejlepší cestovně pro stáří*. Jak tomu máme rozumět? Kdo má intelektuální záliby, bývá šťastný, protože ty mu vydrží. Přestože se třeba už nemůže věnovat sportu nebo jiným koníčkům, na něž již nemá fyzickou sílu, pružnost a pohyblivost.

Ten, kdo je pravdivý, nemůže být ošklivý, leda snad v očích těch, kteří tomu ještě vůbec nerozumějí, píše

A. Daigneault v závěru své knihy *Križe jako šance*. Kdesi jsem však naopak četla metaforu *starci s obličejí jako prohrané bitvy*. A moje babička mi jednou ve svých třiaosmdesáti řekla: „Podívej, ty moje vrásky, to je hrozné.“ Odvětila jsem: „Babičko, ale kdepak, mně se tvoje vrásky doopravdy líbí. Protože každá z nich vyjadřuje laskavost, humor, nadhled. A vnímám tu také stopy toho, čím jsi prošla, dvěma světovými válkami, totalitou.“ Kdo z nás by netoužil po tom, aby jeho tvář ve stáří vyjadřovala vyhrané bitvy, smír a lásku jako tvář mé milované babičky?

Olga Nytrvá

PŘÍLOHA

ZAJÍMAVÉ KNIHY(1)

Ďáblova Bible

Je tomu téměř osm století, co se v chrudimském benediktýnském klášteře v Podlažicích – a to jakoby zázrakem – vyskytl velice podivný rukopis. Kromě jiného byl největší, jaký kdy do té doby vůbec na světě existoval, vázaný v kůži. Legenda říká, že kniha není dílem člověka či obecně lidí, ale samotného ďábla.

Ďáblova bible či latinsky Codex Gigas, patří mezi největší záhady minulosti, mezi díly literárními pak mezi ty úplně nejzáhadnější (vedle slavného *Voynichova rukopisu*). Benediktýni z Podlažic ji prokazatelně vlastnili od 13. století. Když se pak dostali do finanční tísně, zastavili ji bohatým cisterciákům ze Sedlce u Kutné hory. Benediktýnský řád se ale nechtěl zbavit takové vzácnosti. Proto knihu roku 1295 opět vykoupil opat břevnovského klášteřa. Pak ale vypukly husitské bouře a spis byl převezzen do opevněného broumovského klášteřa, kde bez úhony přečkal veškerá řádění soldatesek husitských heretiků, kteří by ji byli nesporně hodili na hořící hranici.

Legenda vypráví, že primárním autorem Ďáblovy bible měl být jakýsi písař Soběslav, prý (a těch verzí je víc!) hříšný mnich, který se zavázal ze svých hříchů vykoupit tím, že za jedinou noc přepíše Bibli. Jenomže už na počátku své práce pochopil, že na to jeho odhodlání nestačí, natožpak chabé lidské síly. A tak si na pomoc, do temné noční kobky domovského klášteřa, kam ho mezitím zamkli (či dokonce zazdili) na dobu, než bude s prací hotov, povolal samotného Ďábla. Pro toho podobný úkol není žádný problém, nicméně za jeho splnění cosi požaduje. Nebude to však hříšníkova duše, jak tomu bývá v pohádkách a obdobných faustovských legendách. Ješitý Ďábel (a nezapomínejme, že i on je biblickým Andělem, byť *padlým andělem*, svrženým za svou pýchu z nebes) si totiž usmyslel, že ho písař v oné Bibli zvěční v podobě věrného portrétu. A tak se i stalo. Tajemný původ knihy je totiž umocněn prazvláštním *magickým* výjevem, kdy na jedné z obrovských stránek v prázdném prostoru mezi dvěma identickými věžemi, dřepí pekelník – prazvláštní bytost, jejíž celkový vzhled i oblečení se nicméně liší

od jiných (dobových) středověkých zpodobnění satana či ďábla. Hned na dalších stranách následuje soubor zaklínadel se jmény známých ďáblů. Není zvláštní i to, že portrétu předchází Apokalypsa svatého Jana, tedy zpodobnění konce světa?

Podle jiné verze vytvořil bibli mnich odsouzený k smrti za těžké zločiny, kterému měl být trest prominut, když za jednu noc sepiše do jediné knihy *...vše, co mu bude předloženo*. Mnich si vzal na pomoc Ďábla, ten s prázdnou knihou odletěl..., a když se před rozedněním vrátil, vše bylo napsáno – i leccos dalšího – a kniha obsahovala i jeho ďábelský portrét.

A teď k reálu: Codex Gigas řečený *Ďáblova bible* podle celostránkového a naprosto unikátního vyobrazení Ďábla s dvojím jazykem a dlouhými drápy na ruce a nohy, nás fascinuje svými rozměry téměř jeden metr na výšku a půl metru na šířku. Však je také považován za největší evropský (dochovaný) rukopis. Je navíc pozoruhodné, že dle odborníků je prakticky celý tento rukopis, včetně písma, iniciál a iluminací, dílem opravdu pouze jediného člověka – či prostě: Jedinice, který podle všeho pracoval právě v (podlažickém?!) benediktýnském klášteři.

Sérii nevyřešených hádanek rozšiřují překvapivé archeologické nálezy u nás i za hranicemi, uvádí k tomu záhadolog Arnošt Vašíček řadu tajemných hypotetických souvislostí, *...pátrání po záhadách Ďáblovy bible čtenáře zavádí i na přísně tajné jednání v podzemním městě křížáků, k vraždě sektě asasinů, k magickým obřadům templářských rytířů, na tajemný hrad Friedricha II. a do starých benediktýnských klášterů, kde se v utajení zrodily unikátní objevy... atd.*

Pokud má ale čtenář-skeptik zájem o ryze vědeckou tematickou práci, pak nezbyvá, než aby uchopil moderní publikaci *Ďáblova bible* od českých nad-

šenců a historiků Stanislava Bártla a Jiřího Kosteckého z devadesátých let minulého století, kteří po obzvláště podrobné fyzické i fyzikální studii toho ďábelského díla, a to přímo ve švédském Stockholmu, mimo jiné uvádějí: *Změnu písma zaznamenáváme jen na dvou místech. V přepisu jednoho textu a pak na úplném konci knihy, kde je kalendář s nekrologem. Ten vznikl patrně až na konci díla. V té době náš Velký písař možná už nežil. Jeho kniha, jakkoliv převeliká, působí totiž dojmem jisté neuzavřenosti. Jakoby k ní chtěl ještě něco přidat, ale náhle vypršel čas. Třeba právě proto nezanechal znamení či náznak své totožnosti ani v podobě explicitu, tedy údajů o vzniku díla za ukončením vlastního textu. Což byl oblíbený motiv tehdejších písařů – umožňoval jim připomenout jejich zásluhy, byť mnohdy dost skromné. Po Velkém písaři však nic takového*

nenacházíme. ... Čím déle si člověk Codex gigas prohlíží, tím více se mu zdá, jakoby skutečně – až na malé výjimky – všechno vzniklo najednou, jedinou rukou, v jediném magickém okamžiku, uprostřed jediné osudové noci... Ale kým? „O autorovi tohoto jedinečného díla neexistuje žádný doklad,“ uzavírájí i Bártl s Kosteckým.

Vraťme se nicméně do Broumova, kde Ďáblova bible zůstala jen do doby, než se o ní dozvěděl všemocný sběratel kuriozit, císař Rudolf II. – a nechal si ji přivést do svých sbírek na Pražský hrad. Za třicetileté války ji pak odtud cíleně ukořistila švédská vojska pro svou královnu Kristinu, která si údajně Ďáblovu bibli ... cenila nadevše! Už roku 1650 si nechala zanešt tuto tajuplnou raritu na první místo souhrnných katalogů svých sbírek jako *...ďábelské dílo zazděného mnicha*. Vzácný ruko-

pis byl uložen v prestižním depozitu královského paláce ve Stockholmu v sále Tre kronor.

A pak roku 1697 palác zachvátil ničivý požár, jehož obětí se dokonce stal i samotný švédský král Karel IX. Také Kodex gigas málem uhořel. Leč oheň mu nakonec neublížil: na po-

slední chvíli se Ďáblu bibli podařilo vyhodit oknem ve třetím poschodí, takže vyvázla jen s prasklými deskami. Dnes je vystavena v Královské knihovně ve Stockholmu, odkud nám ji před časem zapůjčili do Prahy, kde byla také krátce vystavena.

Luboš Y. Kolářek

VZPOMÍNKA

Vzpomínka na profesora Milana Balabána

„O lgo, jdi se podívat na faru, nastoupil tam zajímavý farář, který má rád poezii,“ řekl mi jednou budoucí slavný klasický kytarista a hudební skladatel Štěpán Rak, když jsme spolu jeli vlakem z Radotína na Smíchov a mířili oba do školy. On na Pražskou konzervatoř a já na Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy. S velkým zájmem jsem zanedlouho potom zazvonila u dveří radotínské evangelické fary. Můj první rozhovor s Milanem Balabánem byl o poezii a o metafoře. V roce 1970 tak došlo k setkání, které mne silně ovlivnilo na dalších padesát let. O několik roků později byl M. Balabán zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti a posléze i podepsal Chartu 77. Měl pak povolení pracovat pouze v dělnických povoláních, včetně práce pro Pražské kanalizace. Přitom přednášel na bytových seminářích, věnovaných kromě jiného jeho celoživotnímu tématu, jímž bylo židovské myšlení a Starý zákon. Kvůli těžké práci začal mít problémy se zdravím, a tak jsem byla ráda, že mu mohu přes svůj kontakt zprostředkovat „lehčí“ práci, uklízení ve Slovanském domě v ulici Na Příkopě. Ale vstupme do „zlatých devadesátých“. M. Balabán začal přednášet a vést semináře na Univerzitě Karlově v Praze, na které mne také zval. Kromě své pedagogické práce a psaní odborných teologických publikací se M. Balabán stále intenzivně věnoval básnické tvorbě. V ní se projevuje jeho nadprůměrná schopnost empatie, dokázal hrát si a kouzlit se slovy, objevovat novotvary. Z dob totalitních jsem již znala jeho básně

ze sbírky Hudba pro pozůstalé, která vyšla poprvé v samizdatu v roce 1982. Pracoval zde i s řadou vizuálních experimentů s textem a v neposlední řadě tu byla promítnuta řada jeho bolestných vztahových zkušeností, o nichž psal mimořádně otevřeně. Náš společný zájem o poezii nás sblížoval. Setkávali jsme se pravidelně u něj doma i na dovolených, které se mnou a s mým manželem Václavem Strachotou rád trávil. A také na půdě redakční rady Křesťanské revue, do níž mne M. Balabán jako publicistku přizval. Díky této spolupráci jsme mohli připravit pro výstavu Starý zákon v umění, uspořádanou v roce 1995 ve Strahovském klášteře, část věnovanou literárním ohlasům Starého zákona. Byla to náročná práce, která nás však hluboce vtáhla a nakonec vyústila i v knihu Ohlasy Starého zákona v české literatuře 19. a 20. století (1997). Tato kniha byla představena i na univerzitách v zahraničí. Posléze jsme věnovali pozornost i druhé části Bible a napsali knihu Biblický třpyt v české poezii XX. století – Ohlasy Nového zákona (2007). M. Balabán byl v 60. letech členem starozákonní překladatelské skupiny, připravující český ekumenický překlad Bible. Jeho celoživotní láskou se stala Píseň písní a její básnické interpretace. Sám ji potom osobitě přebásnil pro knihu Píseň písní v českých překladech 15.–21. století. Milan Balabán byl výjimečnou osobností. Hledající čerpali z jeho hříven, z charismat, jimiž byl obdařen. Probouzel v lidech touhu po nejvyšších hodnotách, po transcendentnu.

Olga Nytrová a Václav Strachota

Konec epochy

TV spot: Obloustlej strejda v trenchích a v tričce říká ordinární manželce, která ho láká na výhodné slevy: „To budeš ještě koukat, jakýho ze sebe udělám playboye!“ Jasně, tu jeho starou hraje sexy Eva Decastelo, známá i z erotických videí. Ale stejně – to má být reklama na ten báječný,

exkluzivní Playboy! Časopis, kde každé ženské ňadro bylo uměleckým dílem prezentovaným dokonale jako lahůdky v hotelu Ritz? Časopis, do kterého psali John Updike i Kurt Vonnegut? Za tohle by se snad styděli i v Leu. Ach, ten smutný konec starého, elegantního světa. (ds)

RECENZE

Šedesát let s Kunderou

Ti, kdo přistupují k literatuře a jejímu odrazu v literární kritice selektivně, budou určitě tvrdit, že Milan Blahynka, vzdělaný kritik, teoretik a historiograf oficiální literatury sedmdesátých a osmdesátých let, a nejsvětovější český spisovatel, emigrant Milan Kundera – to přece nejde dohromady! Ti, kdo si jsou vědomi skutečných historických souvislostí a mají poctivý přehled o literárních hodnotách, snad potvrdí, že nic nebývá černobílé. A že to platí také o obou Milanech.

Jejich osudy se několikrát významně protly. Dokonce se dá říci, že literární vědec Blahynka blyštivou kariéru jediné české světové literární hvězdy pozitivně ovlivnil. Kdo by o tom pochyboval, necht si v nové Blahynkově knize **Sedm kapitol o díle Milana Kundery** (nakladatelství Kmen, 2019) přečte například o prvních člancích, které Blahynka o - v šedesátých letech ještě skoro neznámém - jmenovci napsal (studie Milana Kundery Hra na vyprávěče, Milan Kundera prozaik) a snad ho zaujme i fakt, že se oba Milanové od 50. let až do Kunderova odchodu do exilu občas setkávali.

Asi prvním dějištěm takové schůzky byl literární večer Milana Kundery, k němuž došlo v květnu 1957 v Olomouci a jehož organizátorem byl právě Milan Blahynka. A zjistíte, že to byl on, který za to dostal ideologicky za uši.

Podezíravým, kterým by tyto Blahynkovy pasáže zněly jako skrytá sebeobhajoba tváří v tvář současným koniášům, kteří MB z ideologických důvodů ze „slušné literatury“ vyloučili, je možno navíc doporučit, aby zalistovali i v knížkách Kunderových, kde najdou na Blahynku kladné ohlasy (například ve francouzském *Umění románu, L'Art du Roman 1986*).

Tolik tedy o tom, proč má Milan Blahynka plné právo vyjádřit se o letos devadesátiletém literárním velmistru, který kromě *École des Hautes Études* v Paříži přednášel na univerzitě v Rennes. Po vyvrácení předem tušených námitek pár slov o tom, jak se knížka *Sedm kapitol o díle Milana Kundery* přemýšlivému čtenáři jeví. Pokud čekáte monografii MK, budete zklamáni, jde o sedm lehce upravených a zdařile aktuálně komentovaných studií z velkého počtu statí, které Milan Blahynka v minulých šedesáti letech o Milanu Kunderovi napsal. Je však

třeba říci, že jsou to kapitoly hluboce fundované a – co je nezátížené ideologickým balastem. Jak autor upozorňuje na přebalu malého svazku ozdobeného elegantní ilustrací Michaely Doubové, k dílu svého souputníka se v těchto studiích pokoušel vyjádřit jen z hlediska estetiky. Podstatné pro něj bylo definovat Kunderův tvůrčí typ a metodu a vysvětlit jeho světový ohlas. „Domýšlení etického a politického významu autor rád přenechává sezónním imagologům a napínačům díla na kopyto všech možných a nemožných učených doktrín,“ tvrdí Blahynka – a vy, když tuto knihu čtete, musíte s ním souhlasit.

Není tu za mák ideologie – místo toho tu najdete třeba (pro mne překvapivě) podnětnou kapitolu *O magii jmen, čísel a prvočísel*, která se vztahuje ke Kunderovu románu *Nesmrtelnost*. Nebo objevíte pasáže o vlivu hegelovské dialektiky na román *Žert*. Budete překvapeni, že trochu neprávem zapomenutou, ale plnohodnotnou částí Kunderovy tvorby je jeho poezie. Zjistíte, že Kundera je autor nad jiné rafinovaný, teprve s pomocí moudrého vykladače, jakým je Blahynka, si uvědomíte, jak umně dokáže propojit různé vlivy. Asi nejvíce musíte v knize *Sedm kapitol o Milanu Kunderovi* obdivovat Blahynkovu práci na přiblížení a zhodnocení posledních Kunderových děl psaných ve francouzštině a rafinovaně vycházejících jak z francouzských reálií, tak i z možností francouzského jazyka (tušili jste například, že jeho román *Svátek bezvýznamnosti* je ve francouzštině slovesnou fugou?)

Připouštím, Blahynkovy analýzy Kunderovy metody mohou být pro někoho příliš důvtipné, a tudíž by se mohly zdát až přehnané – kdyby ovšem – jak z knihy zjistíte – jejich relevanci nepotvrdil několikrát i sám Kundera. Ambiciózní literáti proto mohou tyto kapitoly číst jako inspirativní učebnici Kunderovy tvůrčí metody. A co my ostatní? Pro nás je to chytré čtení o smyslu literatury, o chápání světa a o českém autorovi, který sice dobyl svět, ale s domovem má velmi chladné vztahy. Mimo chodem – také pasáže o tom, proč se Kundera od Prahy odtahuje a proč jeho francouzské knihy nemůžeme číst v češtině, patří k zajímavým částem Blahynkovy knihy.

Dušan Spáčil